

Ensamma krigare

Teater Pero

”-Jaså de gamla böckerna. De var bra, men det var länge sedan jag använde dem!” sa en av mina kollegor när jag berättade om att jag skulle gå och se ”Ensamma krigare” på TRETE (regional teaterfestival med fokus på fri teaterkonst för barn och unga, reds. anm).

Eva Wikander, en av de författare jag verkligen saknar, väjde aldrig för det svarta och svåra i barn- och ungdomslitteraturen. Hon berättade om barn i utsatta situationer. Gång på gång återkom hon till temat mobbning. Mobbning i stallet, skolan och hemmet. Hon berättade om den där otäcka verkligheten. En verklighet och som vi vuxna därför ibland väljer att blunda inför. Inte minst på grund av vår egen alltför påträngande verklighet. Fasor som vi gärna vill skydda våra barn ifrån. Men som ständigt pågår och som vi därför också gärna förnekar. Wikander ville inte peka ut någon som förövaren eller offer. Snarast att alla kan vara offer och förövare samtidigt. Wikander kunde också, som få, ge styrka och mod till att ingripa och slå håll på vuxenvärldens välmenande förljugenhet. Från början, 1994, var det två böcker: ”Ensam krigare” om en mobbad pojke och ”Ensam med hajar” om mobbaren.

Jag minns själv hur knepigt det kunde bli att prata om en bok som berör någon eller några extra i en skolklass. Fokus flyttades omärkligt som ett slukhål till någon bänk i klassrummet och jag som besökare undrade vad jag ställt till med.

Vågar jag ta en mobbningspjäs till skolan? Det är en av mina fasor som arrangerar.

Kan det innebära ett accelererat helvete för en eller flera elever?

Framför allt: Vet jag att pedagoger och övrig personal har beredskapen att ta emot det som skulle kunna ske på skolan?

Jag själv sitter ju säker bakom mitt skrivbord på bibblan långt bort från kakelklädda toaletter och hårda plåtskåpsprång.

Ensamma krigare är en klassrumsföreställning av det enklaste och svåraste slaget:

Ett vuxenbesök i skolan.

Två män i övre femtioårsåldern har kommit till klassrummet, för de vill berätta något.

De står där och pratar.

Om sig själva.

Den ene börjar att berätta om den där dagarna innan sommarlovets slut då han skulle börja fyran. Han minns och vi får ta del av pojken Johans liv. Ett liv fyllt av oro men Johan har också en god förmåga att genom böcker och fantasier bygga en egen fantasivärld. Där, i den andra världen, är han indian beskyddad av goda gudar.

Hans verkliga familj, som i sig nog är schysst, är på väg mot upplösning. Pappa dricker för mycket. Pappa sviker alla i sitt missbruk. Johan skulle behöva honom mer än någonsin. Drömvärlden som pappan varit med om att skapa finns tack och lov kvar som tillflykt.

Johan berättar om Peter, mobbaren. Om bara inte Peter funnes. Men också om Linda, flickan som tycker om honom och som är beredd att dela hans fantasivärld. Fast hon är ju tjej. Tjejkompisar kan i den åldern vara mer en pinsamhet än en tillgång i en könsstereotyp pojkvärld.

Berättaren blir tankfull och tystnar.

Stilla börjar Peter berätta om de där dagarna innan fyran och om den där Johan som irriterade honom så oerhört. Peter berättar om sin vardag i fyran. Om berusningen i att styra några av klasskamraterna. Om den evigt trötta morsan som kommer hem från nattskitet på sjukhuset. Brorsan som är på glid och om den oberäknelige pappan. Ett ständigt hot om våld. Men också om glädjen i livet, det minutiöst skötta akvariet och fantasierna om att vara djuphavsdykare. Han ler inälvat tystnar och det är Johan som fortsätter berätta.

De två skådespelarna berättar med värme, förståelse och intensitet om sina tioåriga jag. Ibland förundrades de över sina fantasier och handlingar. Men aldrig moraliserande. De tar aldrig till någon överton, inte ens i de värsta stunderna friar de till vårt medlidande. Det är det som är det stora. Ställningstagandet överlåter de till oss i publiken.

De litar på vår inlevelse, de litar på att vi ser drivkrafterna som för pojkarna fram mot den gemensamma katastrofen. Pojkarna är båda offer och förövare. Svikna eller nästan svikna av vuxenvärlden.

Men som barn ser de naturligtvis inte detta.

Även om vi i publiken lätt tar ställning för Johan så börjar vi engagera oss i Peters liv.

En våldsspiral som eskalerar.

Katastroferna sker. En lösning kommer i berättelsen.

Vuxenvärlden ingriper. Sent som alltid, men det blir så bra det nu kan bli.

För - de står ju där framför oss som två grånade män.

När berättelsen är slut omfamnar Johan och Peter varandra.

Vi har sluppit pekpinarna, skuldbeläggandet och de enkla lösningarna.

Det finns möjlighet till hjälp.

Ingen är enbart förövare alla är på ett eller annat sätt offer för omständigheterna. Och vi kan hitta hjälp om vi vågar. Ingen är utpekad och ingen behöver vara i försvarsställning.

Även en mobbare behöver hjälp.

Och det finns en möjlighet för alla. Bara vi vågar ingripa.

Naturligtvis är det en pjäs för barn i mellanåldern.

Men mest är det en pjäs för pedagoger och skolans övriga personal.

Eller. Nej. Den är till för alla!

Regi: Peter Engkvist

Skådespelare: Claes Hartelius och Hans Nyberg

Dramatisering: Marie Persson Hedenius och Dag Norgård

Thomas Johansson

Barn- och ungdomskultursamordnare

Vänersborg

<http://www.kulturivast.se/teater/manadens-forestallning>